

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Ozmanila se plačujejo od dvostopne petit-vrste za enkrat 16, za dvakrat 24 in za trikrat 30 vinarjev.

Gospodarske stvari.

Shranjevanje zelenjadi v kleti.

Zelenjadna klet mora imeti v obče te-le lastnosti :

Pred vsem mora biti hladna in zračna. Enakomerna, hladna toplina (temperatura) je za dolgo vzdržanje večina zelenjadi potrebna. Prevelika gorkota, sploh večje toplinske spremembe imajo za posledico, da začno gomoljnate in korenjaste rastline poganjati, vsled tega pa trpi njihov dobri okus. Zelenjadna klet naj bo tudi kar se da suha. Veliko bolje je da je klet presuha, nego premokra; v prvem slučaju si lahko pomagamo, zelenjad nekoliko poškrpimo časih, pa je; če je pa vlažnost prehuda, nam začne vse gnjiti in plesnjiti. Da se izognemo takim neprilikam, naj ima klet tudi dovolj priprave za prevetrovanje ali ventilacijo. Kdor hoče v kleti hraniti večje množine zelenjadi, mora najpopreje prostor pravilno razdeliti. Repa, korenjstvo sploh je lahko naloženo v več-

jih kupih. Za finejše vrste pa rabimo pesek, najbolji je rmeni pesek, ki ga nasujemo vsako leto na novo. Za razne vrste zelja, endivije, peteršilja i. t. d. napravimo iz peska malo vzdignjene gredice in posamezne korenine zasadimo na gosto drugo poleg druge. Zeleno sočivje z listjem se mora po vsaditvi shraniti vlažno, kolikor se da, da preveč ne vene. Tudi korenčasto zelenjav moramo zdaj pa zdaj nekoliko poškrpiti.

Glavni pogoji za srečno prezimljenje čebel.

Edina pomoč proti griži je čistilni izlet ali predigravanje, ta pa odvisi od vremena, tega pa čelobar nima v rokah. Umetno narejeni čistilni izleti niso za nič, ker nimajo nobenega vspeha, pač pa se lahko z njimi veliko ponesreči. Zato se mora doslej vsa naša umetnja dobrega prezimovanja omejevati na to, da omeji preobilno natiranje iztrebkov v končnem črevescu čebelinem. To se zgodi s tem, da

PODLISTEK.

Biseri iz Suhe Krajine.

Nabral Hinjski.

5. Na Selih.

Kaj prijazno leži Selska podružnica na pobočju hriba. Tu ne vidiš starih podrtih bajt, ampak vse prenovljeno, vse novo zidano. Tudi cerkev bodo kmalu dodelali popolnoma novo, na katero bodo Seljani lahko ponosni, ker bo najlepša podružnica Hinjske fare — res, pravi biser. Pred nekaj leti jim je pogorela stara cerkev in vse hiše in poslopja, skratka — šla je vsa vas. Bilo je takrat na Selih pusto in žalostno. In vse to gorje in bridkost onega požara so Krajinčani izlili v nasledno pesem :

Eno pesem bomo zapeli,
Kako so Seljanci pogoreli.
Usmili se tavženkrat Bogu,
Da se jim godi tako.

Bilo je blizu okoli kresa,
Ko so imeli največ dela.
Zdaj se jim pa tako zgodi,
Da jim vse čisto pogori.

Na kraj' vasi se je unelo,
Na vse kraje je gorelo.
Unelo se je na kraj' vasi,
Na vse kraje vse zgori.

Gospodarji so okoli stali,
Proti Bogu so zdihovali:
„Sem dobro stanovanje imel,
Zdaj ne vem pa kam domov!“

Otroci so se milo jokali,
Vsak svoji materi kazali:
„O preljuba mama, vi,
Naša hiša zdaj gori.“

Stari možje, stare ženice
So sklepali k Bogu ročice:
„Bi boljše bilo nam pred umret',
Kakor to žalost doživet'.

O preljuba Marija Devica.
Kakšna je bila naša vasica!
Koliko je bilo lepih biš.
Zdaj pa nobene ne dobiš.“

Ljudje so se pa o njih menili:
„Ljuba Marija se jih usmili,

1) damo čebelam kolikor mogoče mnogo-krat priliko, da se očistijo s tem, da se jim izletnica obrne proti solčni strani*);

2) s tem, da se preskrbi panjove za čez zimo s kolikor moč zelo redivno ali koncentrovano hrano, ki ne pušča mnogo neporabljenih odpadkov za seboj;

3) s tem, da se skrbno ogiblujemo vsakega motenja čebelice, kajti razburjene živalice se hitro nasrkajo medu, ki jim pozneje dela težave in

4) s tem — to je pa tudi iz drugih nagibov potrebno — da skrbno odvrčamo od čebele mraz; čim hujši je namreč ta, toliko več morajo polki uživati po zakonu kemične uravnave gorkote v živalskem telesu, toliko lažje pa tudi dobijo neprijetno bolezen — drisko.

Pridelovanje marelic.

(Po predavanju g. Lešinga, učitelja na vinarski in sadjarski šoli v Kremsu.)

Pred kakimi 20 leti so rasla v okolici Kremsa le sem in tje po vrtovih posamezna marelična drevesa, četudi je podnebje za to sadje silno ugodno. Deloma niso vedeli ljudje porabiti tega sadja, deloma pa je nedostajalo podjetnega duha. Le bistrumnosti in podjetnosti nekaterih posameznikov se je zahvaliti, da je danes v eni okolici pridelovanje marelic v najlepšem cvetju. S tem pa je odprt tudi nov, preje čisto neznan vir dohodkov za kmetovalce. Kako pa je pri nas? Ali ne velja tudi o nas to, kar je veljalo o Kremžanih pred dvemi desetletji, da smo namreč nevedni in nepodjetni. Ni dolgo, kar sem

) Samo po zimi to ne bo posebno varno; če ne boste pazili, izgubite lahko na obsolnčenem snegu večino „muhe“.

Opomba uredn.

Zdaj jim je pa zares hudo,
Ker ne vedo kam domov.“

Ljudje so dosti jim pomagali.
Koliko lesa so jim speljali!
Bog jim plačaj tavženkrat,
Druz'ga jim nimamo kaj dat'.

Še nekaj moramo storiti:
Gospod fajmoštra zahvaliti,
Ker dosti so nam pomagali,
Dosti almožne nam dali.

Gospod kaplan so nam dosti st'rili,
So nam bero vso pustili.
Tudi družega dosti dali,
Da so revam pomagali.

Kar to pesem še lepšo dela, je njen pretresljivo žalostni napev. Kdo jo je zložil, nisem mogel pozvedeti, a oseba, ki je dala pesmi napev, mi je dobro znana. Nočem pa še sedaj ovekovečiti njenega imena v „Dol. Novicah,“ ker bi bila preveč huda.

čital v nekem kmetijskem listu vprašanje nekega ubogega Notranjca, ki je imel toliko breskev, da ni vedel, čemu bi jih porabil. Zato je stavil vprašanje, ali se nebi dalo napraviti iz njih žganje. Žganje — in pa žlahtna breskev! Take velike iznajdbe bi bilo najbolje, da bi snela precej jutri trsna uš. Kakor da se ne bi dalo to sadje drugače porabiti. Čemu pa plačujemo posušene breskve in marelice po 2.40 K? Menda zato, da bi iz svežega sadja, mesto ga sušiti delali vražje žganje? — Toda dovolj moje jeze!

Mogoče so razmere, v katerih je pridelovanje marelic naj dobičkonosnejše izkoriščanje zemlje.

Predno se poprimemo pridelovanja marelic, je treba pomisliti, kako bomo ta sad najboljše izkoristili; kajti le tam kjer stopa dobro onovčenje tega sadja s pridelovanjem roko v roki, le tam je pričakovati trajnega vspeha.

Naša sadna trgovina je za ono drugih dežel daleč zaostala. Zakaj le? —

Oddajanje sadnih konserv in svežega sadja bi še ne delalo takih težav, skoro težje je dobiti surovo blago skupaj. Saj gre pri nas vse skozi roke stotine prekupcev, ki si cele tedne dragega potovanja pošteno vračunajo pri nakupu sadja. To mora biti drugače? Ne, slepo breznačrtno delo na ločenih stezah nas ne privede do nikakega vspeha! Pred vsem moramo poznati natančno zahteve mareličnih odjemalcev in potem se moramo ravnati. Treba je saditi pripravne vrste in gledati na pravo stopinjo dozorelosti, treba je sadje ločiti po vrstah (sortirati), pravilno pokati in paziti na transport ali prevoz blaga. Pri vsem je potrebno jednotno postopati, zavedajoč sesvojega cilja, ako hočemo kaj doseči.

Sedaj pa vprašam:

Oj kmet, al' veš do kruha pot,
Al' veš, kje poln dobi se sod?

In za odgovor ti vedno doni na uho toli in tolikrat ponavljano geslo našega vladarja „z združenimi močmi“. Le v združenju, ali recimo umevneje, le v „kmetijskih“ in posebej za nas v „sadjarskih in vinarskih zadrugah“ je naša moč, je naša rešitev, je naš obstoj!

Marelica je sad, ki se da zelo mnogovrstno porabiti. Sveža je zelo prijeten krepilen sad. Neprecenljiva je marelica kot vkuhano sadje ali marmelada (kompot), ravno tako tudi v obliki sokov in žolic, in kot kandirano sadje. Pri vseh teh načinih predelavanja so nekatere lastnosti, tako recimo: barva kože in mesa, velikost sadu in posebno njegova zrelost. Zato svetujemo pošiljati na trg lepo rumene, srednje velike, pa precej trde sadove, pri kojih se da meso rado odločiti od koščice. Za marmelado pa bolj obrajtajajo sladke, zrelejšje sadove rdečkaste barve.

Kar zadeva obdelovanje marelice samo, ni kmalu kaj bolj priprostega. Najvažnejša točka pri tem so tla in njih obdelovanje. Za marelični nasad so najboljša zmerno vlažna, prepustna, precej rodovitna tla brez talne vode. Pripravi se zemlja stem, da se zrigola na 50 cm globčine ali da se izkopljejo ravno tako globoke, kolikor se da široke jame; tako zemljo je treba tudi vedno obdelavati. Gojiti marelice in ob enem travo kositi pod njimi, ne gre skupaj na noben način. —

Pri izbiranju drevja stopijo pred nas vprašanja, ki še niso rešena. Gre namreč za to, na kaj naj se marelice cepijo. Nekateri imajo navado, da zagovarjajo to ali ono podlago kar tje v en dan, ker jim je ravno k srcu prirasla, ne da bi jih brigale nadaljne okolnosti. Vendar tudi tu odločuje zemlja in vrsta. Na lahkih, peščenih tleh so se po skušnjah v Kremsu obnesle najboljše slive-mirabele, na vlažni zemlji pa so imele dober vspeh kot podlaga češplje, posebno kreheljni, neka vrsta češplje St. Julien (Ziljen). Skušnje z marelico kot podlago sicer še niso pri kraji, obetajo pa dober vspeh. Res da drevje cepljeno na tej podlagi rodi nekaj let pozneje, to pa se poravna s tem, da take marelice tudi dalje časa ostanejo žive. Kar zadeva sadike, so najbolj primerna srednje visoka debla, drevesa kojih deblo meri kaki poldrugi meter.

Da morejo solnčni žarki in sveži zrak pokazati svojo blagodejno moč, sadimo marelice v vrstah od juga proti severu v razstoju 4 do 5 m drugo od druge, vrste pa naj bodo kake 5 — 6 m narazen, tako da mej vrstami možno obdelovati zemljo z vpreženo živino. —

Zelo kočljiva stvar pri marelici je obrezovanje. Tu so mnenja kaj različna. Nekateri čisto nič ne obrezujejo, drugi pa notri do desetega leta in še dalje. V prvem slučaju so posledica dolge, doli viseče, gole šibe kot veje, v drugem pa drevje brzo zamira. Marelično drevje je treba obrezovati, dokler se tvorijo kakih 60 cm dolgi poganjki. Obrezovati je toliko časa, dokler imamo upanje, da se zamorejo še stranski popki razvijati.

Najboljši čas za obrezovanje je jesen neposredno predno odpade listje ali tudi mej tem, to pa vsled tega da se morejo rane pred nastopom zime še deloma zapreti. Obrezovanje spomladi koj po odevetenju je boljše nego pozneje.

Trajno pridelovanje marelic, ki se izplača si moremo misliti le na podlagi primerne gnojenja ponavljajočega se v gotovih rokih. Nikakor se ne sme opuščati škropljenja in beljenja z vapnenim beležem da se obvarujemo drevesnega „mrtvouda“, pri katerem odumirajo po leti po-

samezne veje, za katerimi gre pa pozneje celo drevo rakom žvižgat; deloma jih pa z beležem tudi obvarujemo pogubnih pomladanskih zmrzlin. Apnena voda namreč zabrani, da se debla in veje v toplih zimskih dnevih preveč ne segrejejo; sicer se namreč v njih zbudi drevesni sok, ki se začne premikati; ako v noči na to zmrzuje, popokajo posodice s sokom in to se pokaže naslednje poletje v izmiranju vej in drevja. Ako drevje pobelimo, ga tudi v cvetji zadržimo za celih 8 — 14 dnij, stem pa smo vže tudi zunaj nevarnega aprilovega časa s cvetjem.

Ako pomislimo, da prično marelice zgodaj roditi in da so popolnoma ničvredne letine veliko redkeje, nego pri drugem sadju, tedaj mora biti priporočljivost te kulture sama po sebi jasna. Da bi se tega sadja kmalu preveč pridelalo, se pač ni bati. Prvič nimajo marelice iz drugih pokrajin z lepa takega aroma, kakor naše; drugič je poraba tega sadja tako mnogovrstna, da se ga vedno veliko potrebuje in tretjič je le malo pokrajin, ki bi bile pripravne za to sadje.

Mecesen.

Eno naših najmanj občutljivih gozdnih dreves je gotovo mecesen, ki se da brez prstene gruče od enoletne rastline pa do tlej, ko doseže višino poldruzega metra z najboljšim vspehom presajati; tudi obrezovanje prenaša mecesen prav dobro. Ko začne vže enkrat poganjati, tedaj je ni dobro več presajati, zato je najbolje, da ga presajamo na jesen. Mecesa ne zasajamo kot čisti nasad, ampak vedno le pomešanega z drugimi vrstami, posebno z borovcem in smreko, kakor tudi v mešanici z listnatim drevjem, posebno v nizkem gozdu. Stare, luknjičave, krive in grčave borove in smreče nasade zboljšujemo s tri do štiriletnimi mecesni, posebno na vapneni zemlji in škrljavcu; vspeh nas bo kar prese-netil. Seveda ne sme biti borovi ali smrekovi nasad vže previsok, morda pet do šest metrov, in mora imeti tolike vrzeli, da ne pride mecesen, ki ga sadimo vmes, preveč pod streho, kajti mecesen je svetlobno drevo in obsenčevanja na noben način ne prenese. Take gozdne obstaje, ki imajo vsled preplitvih tal le nizko, luknjičasto borovje lahko na ta način najložje zboljšamo, ako se nam ne zdi bolje, da podsadimo smreke, kar ima navadno najboljši vspeh, kar daje pozneje lepe, hitro rastoče seči, ako se pravilno trebi in se borov les počasi odstranjuje. Žolnar.

Politični pregled.

Hčerka rajnega cesarjeviča Rudolfa in cesaričine Štefanije, sedaj grofice Lonyay,

nadvojvodinja Elizabeta, se je zaročila s princem Otonom Windischgraetzom. Poroka bo v začetku prihodnjega leta. Nadvojvodinja Elizabeta bo po poroki smela nositi naslov: Njena cesarska in kraljevska visokost princezinja Elizabeta Windischgraetz. Nadvojvodinja Elizabeta je stara sedaj osemnajst let, je visoke in vitke postave ter prikupljive zunanosti. Princ Oton Windischgraetz je star 28 let ter je letos kot nadporočnik dovršil višjo vojno šolo. Princ je visoke rasti, lepega, nežnopoltnega obraza, plavih las, in je v občevanju skromen ter zelo ljubezniv. Njegov oče, knez Ernest Windischgraetz, ima posestvo na Bledu in je bil že slovenski državni poslanec. Lani se je udeležil slovenskega katoliškega shoda.

Dne 16. t. m. je minulo sto let, odkar je bil porojen veliki ban Hrvatske, grof Jelačić, Ime tega bana je nerazdružno spojeno s prepodom hrvatskega národa, saj je bil on najnavdušenejši prvoboritelj za svobodo in zopetno zjedinjene hrvatske domovine. Zato je po pravici národ uvrstil bana Jelačića med svoje nesmrtné, ki ne umro nikdar, ker živé v svojih zgodovinskih delih! Slava njegovemu spominu!

Deželnim glavarjem za Kranjsko je zopet imenovan dosedanji glavar Oton pl. Detela.

Državni zbor še ni v pravem tiru. Govori se celo, da dosedanji ministri odstopijo. Tam enkrat so se poslanci med seboj prav grdo zmerjali kakor kaki poulični postopači. Slovenski poslanec Pogačnik, narodno-katoliške stranke, je vprašal železniškega ministra, zakaj se dela pri Jesenicah oddajajo le tujcem in ne domačinom. Vlada je obljubila po uimih poškodovanim krajem 3 milijone kron podpore. Za pogorelce v Gorenji vasi pri Ribnici so naši poslanci prosili pomoči.

Ko se je nedavno pruska vojaška godba pripeljala na Dunaj, zapazilo se je, da se ji je takoj pri istopu iz železniških vozov približal oddelek avstrijskih vojakov. Vsak avstrijski vojak je imel v rokah krtačo za snaženje čevljev. Naši vojaki so se vrgli pred Prusaki v prah na kolena in so gg. Prusakom snažili čevlje. Občinstvo je ob tem prizoru glasno mrmralo.

Angležem v južni Afriki prede vedno hujša. Angleški poveljnik lord Kitchener je prevzel nalogo navadnega rablja ter da usmrtiti vse nasprotnike, ki mu pridejo v roke. Vkljubo temu nastopajo Buri še odločneje in upor se razširja vedno bolj tudi po Kaplandu. Gotovo bodo Buri, ki so doslej ujetim Angležem še vedno prizanašali, povračevali enako z enakim. — Vsled drage vojske hira na Angleškem blagostanje. Zadnje leto je morala Anglija napraviti 1600 milijonov kron novih državnih dolgov. Od teh

se je za vojsko v južni Afriki porabilo 1416 mil. kron. Državni dohodki pa so vedno manjši.

Na Portugalskem se pripravljajo upori med vojaštvom. Nedavno so morali odvzeti celemu 6. inf. regim. patrone, ker mu niso zaupali. Vlada ima zdaj velike sitnosti in skrbi. Dokler je šlo le proti cerkvi in proti veri, je vlada bila zadovoljna in sama tudi pomagala, zdaj se ji plačuje. — Na Francoskem so kakor znano v imenu „svobode“ prepovedali katoliške redove. Večina redovnikov je že zapustila svojo domovino. Da bi vlada imela urediti mnogo nujnejših stvari, o tem priča proračun za l. 1902., ki kaže 91 milijonov primanjkljeja.

Piše se nam:

Iz Orehovca pri Kostanjevici. Pred nekaj leti poročal je neki dopisnik iz Orehovca o naši vaški cerkvi, ter je opisal slavnost ki se je vršila o prenešenju Marijine podobe iz Kostanjevice v njeno bivališče, namreč: v novo kapelo, sezidano v čast rožnvenški Materi Božje.

Častiti gospod urednik! Upam da tudi meni ne odrečete malo prostora v cenj. „Dolenjskih Novicah“ da nekoliko opišem slavnost, ki se je vršila tukaj v Orehovcu dne 13. okt. t. l. Kakor je bilo obljubljeno da se bode v naši kapeli služila sv. maša, splošno se je. O priliki birmovanja v Kostanjevici, obiskal je našo vas presvetli g. knezoškof, ogledal cerkvico, ter dovolil, da se smé v njej opravljati sv. maša.

Dne 13. oktobra t. l. je prečastiti g. dekan iz Šent Jerneja kapelo slovesno blagoslovil, ter potem služil sv. mašo, v navzočnosti domačih gg. duhovnikov.

Kapela akoravno nova, je bila sedaj zopet na novo prenovljena, za kar gré vsa čast posestniku in oskrbniku cerkvice g. Janezu Bersan. Kdor je šel mimo kapele tiste dni pred birmo, videl je imenovane kako se je trudil, ter čedil kapelo. Kdo se trudi več za lepoto hiše Marijine, kot ravno on?

Ker ima kapela v zvoniku samo jeden mali zvonček, darilo Jožeta Jenškovec in njegove žene Ane, nameravajo vašcanje kupiti dva zvonova, kar se zgodi najbrž prihodnje leto, ker težko je kupiti vse najedenkrat, kajti, to stane vse mnogo denarja. Težko smo pričakali, da se služi v kapeli sv. maša, pa vendar se je zgodilo. Bog daj in presveta Devica rožnvenska da bi se služila Bogu k časti in v dušni in telesni blagor vaščanov. Težko bomo tudi pričakovali, da dobimo cerkvi potrebne zvonove, ker stali bodo precej denarja, kar se pa v sedanjemu času teško skupaj spravi, pa vendar s pomočjo presv. Device, tudi to se bode zgodilo, ako daruje vsaki po zmognosti; preverjen bodi da ti bo Marija vse povrnila, kar boš kateri daroval v njeno čast, ako poprej ne pa na zadnjo uro.

Ni Orehovčan.

Posvečenje velicega altarja v kapiteljski cerkvi.

Štiri mesece (od 12. junija) in čez je bil prezbiterij naše cerkve ves v odrih; željno smo pričakovali, da oder izgine in izginil je, žnjim tudi različni delavci,

ki so imeli opraviti pri prenavljanju. Tako je bilo mnogoče v petek popoldne 25. oktobra iz Šmihela prepeljati nazaj truplo sv. Feliksa. Prej ta dan je nagajal dež. Med slovesnim pritrkavanjem šmihelskih in domačih zvonov ter onih samostanske cerkve prepeljali so krog 5. ure dragoceno svetinjo; v naročju so jo na vozu sedeč držali štirje gg. duhovniki: veleč. g. svetnik in šmihelski župnik Peterlin, dva č. gg. frančiškana in domači vikar. Dva voza z duhovščino sta spremljala. Pod kapiteljskim gričem izstopijo iz voza, zadenejo sv. truplo na ramo in sv. rožni venec moleč je ponese v cerkev. Pri vratih je čakal mil. g. prošt z obilno asistenco. Pekadi svetinjo in potem se sprevod pomika po cerkvi, na koru pa zapoje pesem sv. Feliksa. V cerkvi bila je neznanska gnječa, katera je postala še večja, ko so prišli v cerkev oni, ki so sledili vozovom. Vse je hotelo videti sv. Feliksa vse je tudi občudovalo krasno novo opravilo, katero so oskrbele č. šolske sestre v Šmihelu z veščo, spretno roko in finim okusom. Hvala jim! Potem so položili sv. Feliksa pod altar in doblino zaprli. Ves ta večer in pr. hodnji dan je imel svetnik veliko obiskovalcev. Tu bodi še omenjeno, da je imenovano svetinjo dal prnesti iz rimskih katakomb prošt Germanik grof Thurn l. 1675. Do l. 1756 je bila pri str. nskem altarju N. Lj. G. (drugi na ženski strani), a to leto so jo položili pod veliki altar. To priča sedaj narejeni napis na belem traku pri sv. Feliksu: S. Felix Martyr ab anno 1675. Rudolfswerthi colitur (sv. Feliks mučenik se časti v Novem mestu od l. 1675)

V soboto po 10 uri pripeljal se je z vlakom presvetli g. knezškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Na kolodvoru ga je pozdravil veleblag. g. vladni svetnik Friedrich z g. okrajnim komisarjem in g. žandarmerijskim nadporočnikom. V cerkvi, kamor se je pomeril dal presvetli počastit presv. R. T. pa je čakala šolska mladina tukajšnjih ljudskih šol. V kapiteljskih prostorih so na to presvetlega pozdravili razni načelniki tukajšnjih c. kr. uradov in šol, ter tudi drugi službe prosti gg. uradniki. Le občinski zastop je sklenil, da se škofu ne pride poklonit, kar je mimogredé rečeno, pri ogromni večini prebivalstva izbudilo opravičeno nevoljo. Koder koli se je presvetli pokazal, ga je ljudstvo spoštljivo pozdravljalo. Ta ukrep občinskega sveta ni torej niti oddaleč izraz ljudske volje in tudi ne večine občinskih svetnikov, marveč posrečilo se je nekaterim glasnim in strastnim pristašem liberalne stranke uprizoriti to — recimo milo — netaktnost. Bodi, naš ljubljani nadpastir zato ni ničesar izgubil na časti, a drugi pač. Udeležili so se pa nekateri občinski svetniki v nedeljo cerkvenega opravila.

Popoldne si je presvetli ogledal zavod in samostan č. šolskih sester v Šmihelu, bolnico v Kandiji ter obiskal samostan č. oo. frančiškanov. Ob 1/46 zadržala je kapiteljska duhovščina pred izpostavljenimi svetinjami, katere je že od 2. ure naprej častilo obilo vernikov, jutranjice in hvalnice. Med tem pa se je presvetli podal v izpovednico in neumorno izpovedoval blizu do 9. ure.

Drugo jutro bilo je deževno in megleno; presvetli je spovedoval zopet od zgodnje ure; točno ob 8. uri pa je bil slovesen vhod g. kneza in škofa iz kapiteljna v cerkev. Pevci na koru so zapeli „Ecce sacerdos magnus“, mil. g. prošt molitev za škofa, presvetli molitev v čast sv. Nikolaju potem se je pa začel obred posvečevanja altarja, ki je trajal blizu do 3/4 10. ure. Na to se je podal višji pastir na prižnico in z njemu lastno gorečnostjo je obilno zbranim vernikom, kojih

je bila prostorna cerkev popolnoma natlačena, razlagal vpliv cerkve na umetnost in kako nas ravno cerkev in njena umetnost spominja na Kristusa in dokazuje njegovo božanstvo. Skoraj celo uro je presvetli govoril in navduševal za življenje po Kristusu. Potem pa je služil pontifikalno sv. mašo ob mnogoštevilnej asistenci. Iz Ljubljane je bil prišel k slavnosti veleč. g. provincijal Konstatin Luser, iz Šentjerneja preč. g. dek. Fettich-Frankheim, več č. oo. frančiškanov in usmiljenih bratov ter 10 gg. duhovnikov iz dekanije. Sv. maše so se tudi udeležili gg. c. kr. uradniki v obitem številu. Po sv. maši je presvetli prenesel sv. R. T. iz tabernakeljna stranskega altarja v novi tabernakel. Petje pri sv. maši je bilo jako veličastno. Presvetli je pevovodji g. Hladniku izrazil svoje priznanje in ga vspodbujal k vstrajnosti.

Med obedom, pri katerem je bilo navzočih 34 gostov, se je mil. g. prošt zahvalil presv. g. knezu in škofu, gg. uradnikom, duhovščini, gg. mojstroma Koželju in Tomanu, ki so povzdiguili slovesnost, s katero se je zaključilo prenavljanje prezbiterija v spomin 60 letnice mašništva sv. Očeta in 50 letnice vladarja cesarja Frančiška Jožefa. Ker je ravno med opravilom došla brzojavna vest, da je ljubljanski prošt dr. Klofutar umrl, se ni vršila nobena napitnica več.

Popoldne ob 3. uri stal je višji pastir zopet na prižnici, cerkev pa ljudi natlačena. In presvetli gosp. knez in škof govori če možno še bolj ognjeno in oduševljeno ko zjutraj, saj govori o Mariji. Kaže čast žene v krščanstvu, nje nečast v poganstvu in brezverstvu. A to čast pridobila je ženi Marija. In potem govori o koristi in pomenu Marijne družbe, pa tudi o sreči Marijnega otroka. Potem pa gre pred altar in višji se prvi slovesni vsprejem Marijne dekliške družbe po škofu. Svetinjico Marijne družbe je iz škofovih rok vsprejelo ta dan 66 gospodičen in deklet. Veselje jim žari na obrazu, solze jim lesketajo v očeh. Marijna družba v čast brezmadežnemu spočetju Marijnemu in pod varstvom sv. Alojzija je stopila v življenje v Novem mestu vkljub lažem in hudemu nasprotovanju. Marsikateri je bilo žal, da ni vstopila, ko je videla gniljivo slovesnost, ko je slšala, kako so nje vrtnice se Mariji glasno posvečile in obljubile ji zveste ostati do smrti. A vstopiti je mogoče vedno, ker Marijna družba živi. Potem je imel presvetli še sam rožni venec in litanije ter se kmalu nato odpeljal v Ljubljano.

Slovesen je bil dan 27. oktobra, imeniten in spomina vreden za mesto in župnijo. Ker vsaj prezbiterij toraj poglavitni del glavne cerkve našega mesta je prekrasno prenovljen. Če smo prej z zavistjo gledali drugih mest lepe cerkve, pridni, dragi, sem v Novo mesto in kmalu boš nam vsaj malo nevoščljiv ti. Vstopi z menoj in brzo idiva do stopnjic, ki ločijo ladijo in prezbiterij, tu postoj in poslušaj, da ti razkažem vso lepoto.

Poglej najprej strop! Iz snopičev rudečkastih pozlačenih reber kar rasto simbolične rastline: palma, žitni klas, vrtnica, trnje, osat i. dr. v živih, prijetnih barvah na svetlo rumenkastem dnu. Nič ne kriči, a vidno je, ker delano natančno in določno uprav v barvah, ki se gotiki prilagajo. Ob križališčih pa zopet vidiš gotsko stilizovane rastlinske okraske, ki so krog središča lepo enakomerno razvrščeni. Vse to je prav na lahno tam pa tam pozlačeno, kar silno povzdigne celo slikarijo. G. Koželj je od zadnje take slikarije, ki jo je izvršil v Št. Rupertu, napredoval, študiral je gotiko in jo tu zadel izvrstno. A primešal je tudi malo secesije, kar pa čisto nič ne kaz. Presvetli g.

knez in škof izrekel se je prav pohvalno o delu, isto tako drugi poznavalci umetnosti.

Na vrhu stranskih sten vidiš v šesterih medaljonih jagnje, pelikana in simbole štirih evangelistov. Stene same, svitle olivno zelene barve posnemajo iz rezanega kamna zidane stene. Malo pod okni vleče se krog in krog bordura, pod to pa je stena nekoliko bolj temna. Bordura na štirih stenah onostran obhajilne mize krog altarja je popolnoma drugačna, je namreč vrhni rob zavese, ki je izpeljana v precej živih barvah, ki se pa med seboj vjemajo dobro. Nekateri so dejali, da ima ta preproga nekaj orijentalnega značaja na sebi. Dolbina na listni strani je delala dokaj preglavic, a porabila se je v to, da tam stoji lep nov lesen križ v spomin začetega novega stoletja. Na ozkem prostoru, ki je ostal med lokom dolbine in robom preproge bereš: *Jesus Christus Deus homo vincit, regnat, imperat 1900—1901.* (Jezus Kristus, Bog človek zmaguje, kraljuje, vlada). Na tem svitlem ozadju se kaj lepo vidi nastavek velikega altarja. Kaže se ti v naravni leseni barvi z bogatim pozlačenjem raznega gotskega okrasja. Altar je bil prej neukusno temno marmoriran, in silno težak, prenovil ga je g. Eberl iz Ljubljane; kaj dobro je zadel leseno barvo hrastovo in stavba je sedaj lahna. Seveda se sedaj starodavna slika sv. Nikolaja, slika znamenitega slikarja Tintoretta, vidi dokaj lepše ko preje. Tudi sohi sv. Petra in Pavla ste bolj vidni. Dovolj dobro ju je polihromoval domači podobar g. Kušlan, ki je prevzel in izvršil pozlatarsko delo. Le malo preveč se svetite. Na tem temnejšem dnu pa se kaj izrazovito vzdiguje veličastni tabernakelj iz snežnobelega kararskega marmorja, delo g. Feliksa Tomana iz Ljubljane. Ni se mu še z lepa kako delo tako dobro posrečilo ko to, vse je izpeljano silno fino, zlasti kerubina sta jako lepa. Delo je mojstru v čast. In sedaj poglej ta pozlačena vratica, jako vestno in natančno delo g. Kregarja, a kras vsega je email-podoba presv. Srca Jezusovega z razpetimi rokami, narejena po načinu beuronske šole. Email-podoba je največja te vrste, kar jih je do sedaj izdelala neka sloveča dunajska tvrdka. Tudi gotski križ nad tabernakljom in svečnike poleg baldahina je napravil ukusno g. Kregar. Iz kamna je tudi menza altarjev in stopnjice.

Stare klopi, koder gg. kanoniki opravljajo svoje dnevne duhovne molitve, so bile jako zapuščene. Narejene l. 1766 so že silno sprhnele, a dragocene so bile radi vdelenih podob apostolov v barok slogu in drugih okraskov. Temeljito prenovil jih je mizarški mojster Peršina iz Ločne, kaj lepe so sedaj. Križev pot z gotskimi okviri visi sedaj ves v prezbitariju; leseno hrastovo barvo so dobili okviri in pozlačeni so. Nov je tudi krstni kamen z nastavkom, prvo delo g. Tomana, drugo domačina g. Cibra. Lepo lično delo, v slogu izpeljano, a vse skup je premajhno, se kar izgubi v teh velikih prostorih. Krivda pa ne zadene mojstrov, ampak nekoga, ki je načrt popravil in ni poznal mer našega prezbitarija. Če pogledaš še lani vstavljena krasna okna, letos narejene zlate lesence in svetilko, ter novi kameniti portal z lepim mozaikom, spoznaš, da je napisana gola resnica v kronografiku v kotu nad klopmi:

INEVNTAE SAECVLO
HANC AEDEM FVNDITVS
RESTAVRANDAM
PRAEPOSITVS DR. SEB. ELBERT
CVRAVIT.

T. j.: „V začetku tega stoletja dal je to stavbo temeljito popraviti prošt dr. Seb. Elbert.“ Ali ni to res temeljito popravljeno? Mil. g. prošt se je z vso silo zavzel za to, da dobi naša cerkev vsaj čedno notranjost, a dobila je elegantno, prijetno, umetniško izvršeno notranjost.

Da ladija preveč ne vpije v svoji priprostosti, izginili so neukusni koli s svetilkami. Nadomeščajo jih čedne svetilke na zidu. Prebarvana so vsa vrata in njih podboji, kakor tudi omara za orglje. Lizene med altarji so pa pretegnjene z roza-rudečo barvo.

Taka je naša cerkev sedaj. Pridi, kdorkoli si, tujec ali domačin in poglej in dejal boš: Lepo je in vse v celoti izpeljano.

Ljudska knjižnica v Šmihelu pri Novem mestu.

(Sestavil Franc Pirc.)

Naprošen od vodstva „Ljudske knjižnice“ v Šmihelu, vpošljem kot odbornik sledeči članek s prošnjo, da ga blagovolite v prihodnji številki Vašega lista vsprejeti.

Naša knjižnica zagledala je v nedeljo 20. m. m. luč sveta. Precejšno število vabljenih članov udeležilo se je ustanovnega shoda in kar s posebno radostjo povdarjam da se je razun možkih članov tega shoda udeležilo tudi zdatno število vrlih, zavednih Slovencev iz Kandije in Šmihela. —

Ker pa je le malo Dolenjcev o knjižnicah tako vrlo poučenih —, tedaj mislim da bilo umestno, da, predno spregovorimo kaj več o naši „Ljudski knjižnici“, je treba, seznaniti se v kratkem o pomenu knjižnic sploh. Kaj je prav za prav „knjižnica“? „Knjižnica“, naj se že imenuje kakor hoče, je zbirka tiskanih knjig, ali pa tudi rokopisov, katere so po predpisih pravil dotičnega društva na razpolaganje, oziroma v porabo društvenih članov. Knjižnica je, ali samo poučne, ali samo zabavne vsebine; ali pa tudi, ako se obe te vsebini strinjate in hodita roko v roki obe eno in isto pot skupaj.

In ta zadnja vrsta knjižnic je ena najboljših, najzanesljivejših sredstev, na podlagi katerih zamore društvo doseči svoj vzvišeni namen in smoter, katerega si je postavilo na čelo svojim pravilom. Sicer bi bilo dobro, ako bi se nekoliko pomudili pri knjižnicah prve in druge vrste, toda ker je bilo vprašanje glede prve že v nekem zadnjem članku rešeno, izognemu se torej tej zamudni razpravi. — Za naše ljudstvo je treba namreč obojih vrst knjig, poučne in zabavne vsebine, v primerni razvrstitvi pri izposojevanju. V to svrhu pa mora knjižnica skrbeti, da kolikor mogoče spopolnuje svoje zbirke z dobrimi in zanesljivimi spisi v raznolikih strokah vede iz obširnega znanstvenega polja — sedanjim razmeram in toku časa primerno. In to trudapolno nalogo doseči in svoje knjižnične zaklade plodonosno naložiti v duševno življenje naroda, to bodi sveto geslo in dolžnost tudi naši „Ljudski knjižnici“!

S tem mislim, rešili smo v kratkem prvo vprašanje. Komaj pa smo se tega srečno iznebili, stavi se nam nehote samo ob sebi drugo vprašanje, ali prav za prav le natančnejša razprava prvega: namen in smer knjižnice. — Dobro urejena knjižnica je nekakov izvir, iz katerega zajema učenjak in prostak ter ustreza svoji vedi in znanosti i zahtevam duševnega in tudi vsakdanjega življenja. Kakor nam oznanuje sv. pismo božje resnice, svete skrivnosti in nauke o naši kršan-

ski veri, istotako oznanuje in širi knjižnica resnice in nauke, kateri so se porodili iz davnega praveka pa do sedanjega časa v srcu in duhu vesoljnega človeštva. Ona razodeva in razmotriva vse skrivnosti, ne samo, kar jih je neumorno delujoči človeški duh s svojim bistrim umom na površju zemlje iznašel in izumil, marveč tudi skrivnosti prirode in vesoljnega stvarjenja. Na podlagi znanosti in znanja teh skrivnostij zre naše oko tja gori v jasne višave, kjer se po brezkončnem prostoru neomejene vesoljnosti kretajo nedozirni milijoni velikanskih svetov. Ona nam odkriva orjaška mnogobrojna osvetla in blesteče se zvezdne svetove, plavajoče po istem brezmejnem prostoru in vrteče se neprenehoma in po določenih jim zakonih po večnem svojem tiru. Ona nam razkriva strašanske globine morja, kotline in propade zemlje; da, ona nas vodi celo do osrčja matere zemlje.

Iz knjižničnih virov zajemamo znanstvena poročila, kako človek proizvaja silovita sredstva v pospeševanje drzovitih svojih načrtov in teženj, s katerimi v neprestani borbi s sovražnimi elementi za lastni svoj obstanek, polajšuje in olepšuje svoje življenje na zemlji. Kaže nam veleumne parostroje, ki gonijo težke ladije po neizmernem vodovju oceana, brzovozne hlapone, ki preprezajo površje vesoljne zemlje, lahne balone, dvigajoče se v jasne višave, brzoyavne in telefonične stroje, ki nosijo naše misli in besede od mesta do mesta, od konca do konca sveta. In ogromna števila bistroumnih iznajdb vsakovrstnega orodja in strojev, s katerimi človek proizvaja čudovite poskuse in izdelke, bodisi v umetnosti, industriji, kupčiji, obrti in kmetijstvu, kje jih najdemo v večji popolnosti in številu, kakor ravno v dobro urejeni knjižnici? Da, ona nas poučuje, kako naj izvršujemo vzvišeno, vsakemu posamezniku od Boga določeno nalogo svojega zemeljskega poklica, predno dospemo do tajnostnega vhoda — v kraljestvo prihodnjih svojih določeb.

Pri naših skromnih močeh nam s početka seveda ne bo mogoče zajemati tako globoko v neprecenljivi vir vseobče znanosti in vede, to bi bilo vsaj za početek nemogoče. Vendar pa smo pripravljeni po razmerah knjižničnega stanja in odborovih močij truditi se in vse žrtovati, da omogočimo z dobrimi knjigami in časopisi, s pogovori in predavanjem ter s pospeševanjem družabnega življenja tudi našemu prostemu ljudstvu polagoma pogled v veličastno kraljestvo božjega stvarjenja in človeških naredb, kolikor je to neobhodno potrebno za naše razmere in časovni tok.

Ozrimo se še nekoliko nazaj v zgodovino knjižnic. Zbirke knjig nahajamo že v starem veku pri Babiloncih in Egipčanih. Dalje nahajamo na Grškem prve knjižnice že v 6. stoletju po Kr. Tako Polikrates na otoku Samos in Pisistratos v Atenah. Tudi Aristotelova zasebna zbirka knjig je bila znatna. Najznamenitejši knjižnici starega veka ste obe Aleksandrijski — ki sta v Cezarjevem času šteli do 700.000 zvitkov. V Rim je prinesel prvo knjižnico Konrad Emilij Pavel iz Macedonije, kot plen kralja Perseja l. 168. pred Krist., in Sula je dal l. 87. pred Krist. prinesiti tja Aristotelovo. — Prvo javno biblioteko pa je ustanovil Afinius Polio 36. pred Krist. na Aventinu. V 4. stoletju pa je bilo že 28 javnih in veliko število privatnih v Rimu. Veliko teh knjižničnih zakladov pa se je pogubilo za časa ljudskega preseljevanja in šele v 8. stoletju so se začele zopet posebno v Frankovskem kraljestvu po Karolu Velikemu ustanavljati. Razširjanje in razvoj knjižnic od srednjega do novej-

šega veka pospeševali so po največ benediktinci, cistercijani, kartuzijani in sploh redovniki. —

Prezamadno bi bilo, navajati števila knjižnic novejših dobe do današnjega časa. Temveč bi jih našli, tembolj bi se morali trkati na prsa — „mi grešniki: spovemo se“, da nimamo, vsaj razun nekaj kmetjskih knjižnic, na Dolenjskem nobene. Če se pri nas, Bog ve kje v deveti vasi bere k večjem kaka knjiga družbe sv. Mohorja, s tem je že vse storjeno. Zato pa nam posledice naše nebrižnosti slede korak za korakom, bodisi pri industriji, kupčiji ali obrtu, najbolj pa tam, kjer se napredka najbolj branijo: pri našem kmetijstvu in gospodarstvu.

Poglejmo na naše propale kmetije, naše revno ljudstvo, posebno pa našo brezuzdano, zanemarjeno in popačeno mladino, in ta pogled nam pove žalostno zgodovino naše preteklosti in prerokuje še žalostnejšo tragično bodočnost. Mej tem ko so se drugi narodi povzpeli že davno na čudovite visočine naobraženosti in ko napredujejo v izboljšanju svojih državnih, obrtnijskih in družabnih razmer in uživajo radostno sad svojega delovanja, zaostali smo mi na pol pota in še vedno vzdihujemo v težkih sponah divjosti, robstva, in nevednosti; še vedno koprimo v otožni revščini in stokamo pod težkim bremenom nadlog. Drugi tuji narodi, po nekod tudi naši slovanski bratje imajo razvito kmetijstvo, obrt, trgovino in umetnost; in pri nas? — Na vrtovih našega kmetijstva sameva k večjem kaka kislja lesnika, ali stara hruška; na polji dviga iz osata in plevela droben krompirček in neokopana kuruza svoje borno stebelce proti nebu, proseč boljših časov, umnejih in marljivejših gospodarjev. In kaj še le naša obrt in industrija? Te dve posedate malomarno po krčmah in kavarnah, pripravljate se v zagonetkah verskega in narodnega vprašanja, in ko sta dovolj prazne slame namlatili, denete križem roke in s praznim želodcem, lačnimi usti vpijeta staro, premlačeno jeremijado: „slabi časi, slabi časi!“

O naši dolenjski umetnosti in društvenem življenju v pravem pomenu besede sploh ne govorimo, ker — nimamo kaj! Da, dragi rojaki, tako je! V svoji nevednosti najprvotnejših pogojev obstanka, v svojem duševnem spanju za razvitek in prosveto narodne zavesti in ponosa, prišli smo na rob strašnega propada, v katerem nas čaka sramoten pogin. Oj, zdramite se bratje, sinovi in hčere slavne matere „Slovenije“, dvignite se kviško iz prahu ničevega brezdelja za narod in zase, ne skrunite še dalje svetinje sv. vere in domovine! Pomagajte sami sebi in Bog Vam pomore! Dragi, zavedni Dolenjci, kdor hoče pomagati samemu sebi in svojemu bližnjemu, sedaj se mu nudi najboljša prilika, da se pokaže vrliga sina, vrednega potomca naših slavnih pradedov. Pomagajte, da naša mlada knjižnica reši svojo častno nalogo, da vodi ljudstvo iz teme k luči spoznanja in dela, da ga uči spoznavati samega sebe, da se Dolenjci zaveda svoje narodnosti in svojega ponosa, da zraste naš rod kot krepka zdrava veja mogočnega drevesa slovanskega, da iz te korenike požene cvetje prosvete in delavnosti, in da se iz tega nevenljivega cvetja rodi obilo dobrega in plodonosnega sadu bistrega uma, znanstva in vede na raznoterem polji svojega zemeljskega poklica v prid in blagor samim sebi, v plodonosne obresti svojim potomcem.

In naši knjižnici pomagano je s tem, da se ji mnogobrojno pridružite kot člani, da jo podpirate z dobrimi knjigami, ali vsaj z dobrimi nasveti — kakor kdo more! Vsaj razun šol, kot prvi vir omike in na-

obraženosti, ga ni kmalo zavoda, kojega delovanje bi vplivalo tako blagodejno in plodonosno na duševni razvoj naroda in na njegov spošni razvoj in mu nudilo za njegov obstanek prepotrebni sredstva, kakor ravno dobro urejena knjižnica. In ves trud in vse žrtve, gmotne in duševne, katere posvetimo temu zavodu, so gotovo najboljši kapital, ki ga naložimo v obrestovanje našemu prostemu ljudstvu, našim potomcem in naši mili domovini!

Toliko za danes; ko pa pridejo društvena pravila od visoke deželne vlade potrjena, hočemo cenjene bravce tudi z njimi nekoliko seznaniti.

Domače vesti.

(† Umrli) je v Ljubljani 26. okt. stolni prošt g. dr. Lenart Klofutar v 82. letu svoje starosti. Učeni mož, ki je opravljal mnogo imenitnih služb, je bil zelo prijazen in gostoljuben, ter radodaren do revežev. Silno pa je ljubil svojo mater. Še kot starček je o njej govoril z največjim spoštovanjem. Naj v miru počiva blagi pokojnik!

(Gosp. Ljubivoj Škerlj,) suplent na tukajšnji višji gimnaziji, je dne 25. oktobra t. l. na graškem vsenčilišči dovršil iz klasične filologije izpit za učitelja na gimnazijah.

(Krka je dobila žrtev več.) 23. minolega meseca se je utopila v Grubljah, fara Prečina, Amalija Omahen, žena železničnega čuvaja. Prepeljala je namreč svojo malo hčerko čez Krko, da bi šla v Šmihel v šolo. Hoteč čoln zabrniti, da bi se prepeljala nazaj, zvrtilo se ji je menda v glavi, omahnila je ter padla v vodo. Mala hčerka je bila sicer še blizu tam, a pomagati jej ni mogla z drugim, kakor da je vpila na pomoč. V tem prihiti nje mož, toda predno je bil na mestu, izginila mu je nesrečnica pod vodo. Dobil jo je sicer kmalu ven, a bilo je pozno, bila je — mrtva. Zapustila je devet malih otročičev, kateri so sedaj brez drage mamice. — Pač žalostno!

(Vodovod novomeški) se pridno dela, dasiravno jim vreme precej nagaja. Jarke za cevi kopajo že od Božjega groba do Kandije. Kakor se kaže že ne bodo Novomeščanje še letos "Težkega studenca" pili. Bog daj, da bi ga prihodnje leto gotovo, kajti dela je še grozno veliko, najhujše pa še pride.

(Ogenj.) V ponedeljek 21. min. meseca nastal je v kozolcu posestnika Žiberta iz Žabje vasi ogenj. Kozolec je pogorel do tal. Nevarnosti za sosede sicer ni bilo, ker je bilo brez vetra, toda slavna požarna bramba novomeška je kmalu prihitela na pomoč. — Zažgala je najbrže zlobna roka.

(Deželna vlada za Kranjsko) je dovolila osnovanje ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Novem mestu.

(Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov) napravi 10. nov. ob 1/2 8. uri zvečer veselico s sledečim vspremem: I. Kmet-kralj-Herod, igra v dejanjih. II. Petje. III. Kuplet — Mihael Žunjar — zagorski cunjar. IV. Domača zabava v spodnjih prostorih Načelnistvo.

(Ljudska knjižnica v Šmihelu pri Novem mestu) je imela 20. minolega meseca ustanovni shod, kterege se je udeležilo precejšnje število narodnjakov, med temi moramo omeniti, tudi nekaj gosposdičin in gospâ iz Kandije in Šmihela. — Tedaj, „ljudska knjižnica“ je ustanovljena; pravila so

se predložila vis. dež. vladi v potrjenje, ko jih dobimo nazaj, počne knjižnica takoj delovati. Bog daj, dobrega uspeha! — Rodoljubi, do Vas se obrača podpisani odbor z uljudno prošnjo, da ga pri izvrševanju njegovih blagih namenov vsak po svoji moči podpirate, da mu pomagate, ali s tem da mu pristopite kot člani, ali pa da mu darujete knjige, poudčne ali zabavne vsebine, bodisi v kateremkoli jeziku pisane. Za vsak najmanjši dar, naj Vam Bog poplača stotokrat! — Član je lahko vsak (obojege spola), ki je spolnil 14. leto. Ustanovni člani plačajo enkrat za vselej 20 K; redni pa 1 K 20 h na leto. — Knjige ali denar naj se pošilja na „vodstvo Ljudske knjižnice v Šmihelu pri Novem mestu“. — Kedaj bo knjižnica pričela delovati, bo se p. n. udom tem potom naznanilo.

Začasni odbor.

(Na Bučki) je bil vkljub hudi agitaciji liberalne stranke izvoljen za župana Alojzij Marušič, odločen pristaš katoliške narodne stranke, občinskim svetnikom pa: Jožef Selak, Jožef Metelko, Matija Jaklič, Janez Povše, Anton Komljanec, Janez Kirar.

(Iz Štange.) Pri nas imamo letos za vse slabo letino. Sadja nimamo prav nič. Kmet je revež, nima za kaj potrebnega denarja dobiti za davke in druge potrebe. — Dalje. Pri nas se obhaja sv. misijon od 25. okt.—2. nov. Vodita ga č. o. Kasijan in Salvator. Oba sta prav dobra govornika. O shodu na zahvaljeno nedeljo bodo štiri sv. maše. Ob 10. uri bo imel peto sv. mašo č. o. prijor iz Zatičine.

(V Krškem) je otvorila gospa Friederika Kessler tople in mrzle kopeli v svoji hiši sredi mesta, kjer je bila prej lekarna ranjkega njenega očeta gosp. Friederika Bömches.

(Domača obrt.) Okno najnovejšega izuma je razstavljeno v pogled pri Matko Maloviču mizarju v Novem mestu. Okno obstoji iz treh zapiral, to je notranjih in zunanjih steklenih krilov vrhu tega šaluzija. Velike važnosti je to v hudi vročini, še večje važnosti v mrazu, ker to zabranjuje da ne bodejo šipe nikdar zamrznene. Oken tudi ni treba nikdar odpirati radi tega da bi se šaluzija odprla, ker ta se zapira ali odpira pri zaprtem oknu, kar je tudi jako važno, pri preprih, ali vremenskih vplivih, ako nastanejo isti po noči, ali še celo v hudem mrazu po zimi. Šaluzija se ven spenja ali pripira v poljubni masi, ista se tudi lahko popolnoma skrije v svoj skrivni prostor, da se je sploh ne more zapaziti. Enaka okna bode izdeloval M. Malovič sam po nizki ceni ter tudi jamčil za dobro izdelavo.

(Prašičja rastava v Novem mestu.) Neugodno deževno vreme je to razstavo popolnoma skazilo. Od vsih, ki so želeli poslati svoje plemene živali na razstavo, prišli so le štirje, in se je bilo res čuditi, da se še ti niso zbal skrajno neugodnega vremena. Presojevalna komisija je bila skrajna tega mnenja, da se preloži razstava; toda z ozirom na došle razstavnik, ki bi bili oškodovani, ako se ne bi bilo zvršilo premovanje, in z ozirom na precejšnje stroške, ki so potrebni za prireditev takega prostora, se je vendar odločila, da se lepim živalim prisodijo premije. Tega mnenja je bil tudi ravnatelj g. Pirc, ki je prišel nalašč iz Ljubljane, da si ogleda na razstavljenih živalih, v koliko je napredovala prešičja reja od zadnje razstave, ki se je vršila l. 1894. Vsega skupaj se je razdelilo 7 premij po 20 K. Posebno hvalo moramo na tem mestu izreči mestnemu županstvu v Novem mestu, ki je blagodušno podpisalo prireditev te razstave,

in c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, ki je dovolila potrebna sredstva za premovanje.

(Kmetijski poduk) bo v nedeljo dné 10. novembra t. l. ob 9. dopoldne v gostilni g. Windischerja v Kandiji. Ta poduk priredi kmetijska šola na Grmu zaradi tega, da se gospodarji pouče o tem, kake vrednosti so razne nove vrste krompirja za naše kraje. Podučeval bo pristav V. Rohman. Vabimo naše gospodarje, da se udeležijo tega poduka in da si ogledajo pri tej priliki tudi razstavljen krompir.

(Razstava krompirja) kdor želi kaj krompirja na to razstavo poslati, naj to naznani vodstvu kmetijske šole na Grmu, da se lahko vkrene vse potrebno gledé prostora. Kakor smo že zadnjič sporočili, zadostuje, da se pošlje od vsake vrste po eno kilo. Dotični pošiljatelj naj doda listek, na katerem naj bo napisana krompirjeva vrsta in pa rodovitost njena. Ker se priredi dotična razstava dné 10. novembra t. l., morajo biti vse pošiljatve že do sabote dné 9. novembra v rokah vodstva kmetijske šole na Grmu.

(Kletarski tečaj) Gotovo ni treba dokazovati, da stoji kletarstvo na Kranjskem na najnižji stopinji, katero zamore sploh zavzemati.

Je skoraj neverjetno in za strokovnjaka ne umevno, kake napake se vrše pri nas v trgatvi, pri kipenju mošta in glede ravnanja z vinom.

Skrajni čas je toraj, da se naši vinogradniki poprimejo umnega kletarstva, s pomočjo katerega je edino mogoče iz dobrega grozdja pripraviti tudi dobro, zdravo in trpežno vino, čistega, nepokvarjenega okusa.

Da se interesantom da prilika, spoznati ne samo pravilno kletarjena vina, ampak tudi umno kletarstvo samo, namerava podpisani pri državni vzorni kleti v Rudolfovem tudi tekom letošnje zime prirediti vsaj tri kletarske tečaje in sicer meseca decembra, januarja in februarja po enega.

Vsak tečaj, h kateremu bode mogoče pripustiti k večjemu le 20 vdeležencev, trajal bode tri dni. Podpisani bode poučeval teoretično in praktično v vsem, kar je treba danes vinogradniku v kletarstvu znati.

Kdor se misli enega teh tečajev vdeležiti, blagovoli naj se do 25. novembra zglasti pri podpisancu in ob enem navesti, katerega meseca se želi tečaja vdeležiti.

Primerno vabilo z natančnim programom dobi vsak najpozneje do 10. dotičnega meseca.

Z ozirom na to, da je umno kletarstvo za naše vinogradnike velikega pomena, pričakuje podpisani, da ne bo nihče, komur je zares na napredku ležeče, te ugodne prilike zamudil.

Bohuslav Skalicky,

tehniški vodja državnih vinarskih zadev na Kranjskem v Rudolfovem.

(Razglas) Tukajšnja kmetijska podružnica odajala bode letošnjo jesen posestnikom iz črnomaljskega okrajnega glavarstva na „Ripario portalis“ ceplene trte po ceni, katero bode določil deželni odbor kranjski. Kdor želi teh trt, naj vloži svojo prošnjo, v kateri naj njegovo županstvo potrdi, da resnično za svoj vinograd trt potrebuje, na tukajšnjo podružnico do 15. novembra.

Kmetijska podružnica v Metliki 17. oktobra 1901.

Valentin Burnik, načelnik.

(Letošnja jesen) je kaj slaba pri nas. Ves čas že dežuje in dokaj hladno je že postalo zlasti zadnji čas, ko je pričela burja. Gorjanci in drugi višji hribi so že dobili nekaj snega. Kakor kaže bo

letos huda zima. Kaj bodo počeli zopet ubogi ptički? — Da ne bodo lakote umrli na mrazu, dajajte jim njih prijatelji živeža!

(Društvo „Zvezda“ na Dunaju) priredi v nedeljo dné 3. novembra t. l. svoj zabavni večer v dvorani „Regensburgerhof“, I. Sonnenfelsgasse 2. Zabavni večeri tega društva so vsako prvo nedeljo v mesecu, h katerim pa odbor posebnih vabil ne razpošilja. Pristop imajo gg. udje in prijatelji društva. Začetek ob šestih zvečer.

(Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju) ima v četrtek dné 14. novembra 13. svoj občni zbor v dvorani „Slovenske Beseđe“ na Dunaju, I. Bräunerstrasse, 7. Začetek ob šestih zvečer. K temu zborovanju uljudno vabi odbor.

(Najnovejše razglednice) v trojno barvenem tisku se delajo v tiskarni J. Krajec nasl. v Novem mestu ter bodo izšle prve dni novembra. Predstavljale bodo po vsem Slovenskem dobro znano Trške goro pri Novem metu. Na podobi bode razvidna gora z vinogradi in zidanicami na vrhuncu s krasno cerkvico, na strani v oblakih s sliko Matere Božje; pod sliko beli trak z napisom skozi katerega je vtaknena polna trta grozdčev. Vznožje gore bodeta krasila na eni strani veliko poslopje grajščine „Bajnof“ in na drugi strani znana gostilna pri „kuharici“. Te razglednice so pa za Dolenjsko nekaj potrebnega, ko že ja danes vsaki tudi manj važni kraj razprodaja svoje razglednice, katere so vendar le tuji izdelek. Tem bolj z veseljem pozdraviti so te nove razglednice, katere ne bodo samo predstavljale tolikanj imenitem kraj, ampak bodo tudi izdelek domače tvrdke in domačih slovenskih umetnikov, ter prvo delo na Dolenjskem v trojno-barvenem tisku. — In komu ni znana Trška gora? Ne samo Dolenjecem je priljubljena, temveč mnogim Slovencem po vsem širokem svetu. Vsaj je imel marsikakšni že priliko, se na tem rajskem kraju v sredini vinskih goric veseliti, ter prepevati ob kupici zdravega cvička v družbi veselega, prijaznega Dolenjca. — Pričakovati je torej od vseh stranij, da bodo segli po teh krasnih najnovejših razglednicah.

(Navodilo za poduk v spisji za ljudske šole) v drugi izdaji je izgotovljeno ter se dobiva v tiskarni J. Krajec nasl. v Novem mestu za 1 krono 40 vinarjev. Ravno tu se dobiva tudi: „Wehrenfennig, Der kleine Zeichner I. Heft“; cena je 1 krona. Meseca novembra izšel bode II. zvezek: „Die Elementarübungen.“

(Obljube presv. Srca Jezusovega) z raznimi primernimi molitvami, 1 knjižica 10 vinarjev, v dvoobarvenem tisku ter lepo podobico presv. Srca Jezusovega, se dobiva v knjigarni J. Krajec nasl. in rayno tako različne druge molitvice za mali znesek od 2—8 vinarjev. Novejše so izšle „Molitve pri poglavitnih delih sv. maše,“ komad 4 vinarje, katere so posebno pripravne, ako se mej sv. mašo moli rožni venec.

(Družinska pratika) in pratika J. Blasnikovih nasl. ste izšle ter se dobivajo v knjigarni J. Krajec nasl. po 24 vinarjev komad, ducat pa po K 240.

(Knjige sv. Mohorja) so došle in se dobivajo pri vikarju.

(Današnji list) obsega dvanajst strani.

Smešnice.

(Dobro došel štrajk.) Oče: „Zakaj si pa danes tako vesel, Zorko?“ — Zorko: „Zidarji pri popraviljanju šole štrajkajo!“

(Novošegno.) Gospa doktor prava (kuharici): „Neža, z vami ne shajam več! Na podlagi poselske postave član 24, ostavek 1, črka d, vas odslovim brez odpovedi!“

(Poredno.) Gospica: „Ko so nas zadnjič tatje obiskali, so mi vse sekirice za glasovir ukradli!“ — Gospod: „Na vsak način je moral tat stanovati v Vašej sosesčini!“

(Ni zapreka.) Stric: „Pepika, zakaj se pa še ne omožiš?“ — Pepika: „Moj oče vedno pravijo, da sem še preneumna zato!“ — Stric: „Kaj še! Saj neumnost ni zapreka zakonu!“

(Tudi počitek.) A: „Zakaj pa imaš roko v obvezi, saj si jo vendar nisi pokvaril?“ — B.: „Veš, nekemu sem dolžan krepko zaušnico in se mora roka do tja dobro spočiti!“

(Naravno.) Gospa Cimprle (sosed): „Ali imate pri vas mnogo miši v stanovanju?“ — Gospa Grobek: „Niti jedne, saj ima moj mož sleherni dan — mačka!“

(Ne more ustreči.) Zdravnik: „Ne kaže vam, da hodite zvečer v gostilno in pijete mnogo pive.“ — Gospod: „Ali gospod doktor, po dnevi moram biti v prodajalnici.“

(Užitek.) Nedeljski lovec (ko ima na krožniku pečenega zajca): „Tako, dragi moj, sedaj mi več ne utečeš!“

Darovi za novomeško dijaško kuhinjo.

Neimenovan župnik 20 K, Veleč. g. župnik J. Babnik 20 K, Slavno dijaško podporno društvo 100 K, G. Mih. Mramor 5 K, G. Otmar Skale 10 K, Veleč. g. župnik Anton Žgur 2 dolarja, G. duh. svetnik J. Dolinar 10 K, G. kap. F. Varl 4 K, G. Fr. Ledmer 10 K, G. kapel. Jan. Kramar 10 K. Živil so poslali: Krompirja: G. J. Mikolič 1 vrečo, G. Fr. Pintar 2 vreči, G. Fr. Božič 5 vreč, Gospa Karolina Witschel 10 mernikov, Gospa Ter. Rois zelja. Bog povrni vsem dobrotnikom!

Loterijske številke.

Trst	19. oktobra	63	60	15	85	81
Gradec	26. „	81	55	27	35	2

Gospod Ivan Kutnar, učitelj, javlja v lastnem, kakor v imenu svojih otrok Ivana, Virgilija in Mimice presunljivo in tužno vest o smrti svoje iskreno-ljubljene soproge, oziroma matere, blagorodne gospe

Gabrijele Kutnar roj. Poš,

katera je prominula danes 27. oktobra ob 9. uri dopoldne po hudej in zelo mučnej bolezni v 47. letu svoje starosti.

Pogreb vršil se je v torek 29. okt. ob 10. uri dopoldne iz hiše žalosti.

Svete maše zadušnice darovale se bodo v različnih cerkvah.

Nepozabljivej pokojnici ohranjen bodi neizbrisljiv spomin preko groba.

Žužemberk, dné 27. oktobra 1901. (285)

Predznanilo.

Usojam si tem potom najuljudneje naznaniti, da bom prevzel

staroznano pivovarnarsko

restavracijo „Perles“

v Prešernovih (Slonovih) ulicah.

Moje dolgoletne izkušnje kot blagajniški natakár v največjih zavodih in zadnja leta kot restavrátér v Švicariji, omogočujejo mi, da vstrežem vsestranskim zahtevam.

Prizadeval si bom, da z izbornimi jedili in pijačami zadovolim popolnoma svoje cenjene goste.

Za mnogobrojen obisk prosim
z velespoštovanjem

Fric Novak

(290—1) restavrátér
v restavraciji Perles in v Svicariji.

Dve meblirani sobi

z razgledom na glavni trg, za samce, sta skupno za oddati v Durinitovi hiši, na glavnem trgu št. 76. v Novem mestu. (288—1)

Anton Jakar,

vinski trgovec v Novem mestu,
Glavni trg št. 47 (pri Luser-ju)

priporočam svojo zalogo čisto pristnega

isterskega vina.

Cene so od 15 kr. (ali pa 30 vinarjev) liter naprej. — Prodajam čez ulico tudi pristno

žganje iz tropin

v zapečatenih steklenicah od 1/8 litra naprej

 v vsaki množini.

(289—1)

Javna zahvala.

V tretje že zadela me je silno huda nesreča, da me je požar malo ne uničil.

Dne 21. t. m. zgorelo je moje komaj postavljeno gospodarsko poslopje, kakor: dva poda, kozolec, šupa, vsa gospodarska orodja, vozovi, do 300 centov krme, do 50 mernikov ajde, do 70 mernikov koruze, slame itd.; skupne škode nad 6000 kron.

Da mi pri tej priliki ni zgorela tudi hiša in hlev, gre iskrena zahvala požrtovalnosti slavne novomeške požarne brambe, kakor tudi drugim blagim sosedom iz vasi in Novega mesta.

Jožef Žibert,

ključavn. mojster v Žabji vasi.

(280)

Mlin v najem

(286—1)

na dva tečaja z vedno stanovitno dovolj močno vodo. Mlin se nahaja tik okrajne ceste v veliki vasi Zbure, kjer je vedno dovolj meli. Zraven mlina spada tudi nekaj njive in travnika. — Zglasiti se je pri oskrbništvu grajščine Klevevž, pošta Šmarjeta, Dolenjsko.

Stanovanje v hiši št. 204 v Novem mestu daje se v najem s 15. decemb. t. l., obstoječe iz 3 sob, kuhinje, kleti in vrta. — Več se izve ravno tam. (267—3)

Na prodaj je posestvo!

Zidana hiša, lepi zidani obokani hlevi, oboje z opeko pokrito, novi svinjaki z opeko pokriti in dvojnat kozolec z desetimi štanti, vse v dobrem stanu. Poleg tega od 10 do 20 oralov prav dobrih njiv, ravno toliko izvrstnih travnikov in 20 oralov ali več legega gozda. Vsa zemljišča leže v ravnini okoli hiše.

Dalje je na prodaj sedem oralov prav izvrstnega travnika, kateri leži pri vasi Hudeje, blizo okrajne ceste iz Novega mesta v Škocjan.

Končno je na prodaj več gozdnih parcel blizu Škocijana. Več se izve pri

oskrbništvu grajščine v Radelci,
pošta Bučka na Dolenjskem.

Dva vagona lepega ovsa

(282)

kupi ter želi ponudbe

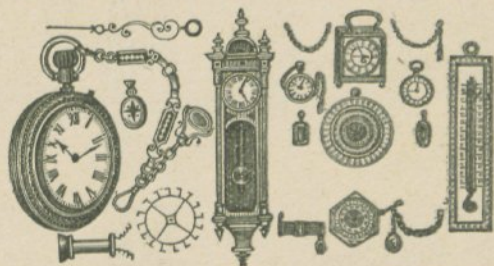
Fran Fajdiga v Sodražici.

Nova lepa kapelica

notranja visokost in širokost 63×34 cm, primerna za kip Pražki Jezus, sv. Anton itd. je ceno za dobiti v J. Krajec nasl. knjigarni v Novem mestu. (208—5)

Trgovski učenec

se išče v trgovino mešanega blaga. Isti mora biti dobrih staršev, star 14 let. — V Škocjanu pri Mokronogu J. Š. št. 6. (287)

ALOJZIJ RAJEC,

urar v Novem mestu

priporoča slavnemu p. n. občinstvu posebno častiti duhovščini ter gg. uradnikom svojo bogato zalogo najraznovrstnejših zlatih, srebrnih in nikelnastih ur in verižic, kakor tudi vsakovrstnih stenskih ur z nihalom, ameriškanskih budilnic itd.

Cenik žepnim uram:

Najfinejše nikelnaste ure s ključem od glđ.	2.30 do 5.—
" " " remontoir " "	2.35 " 5.50
" srebrne " s ključem " "	3.— " 8.—
" " remontoir " "	4.— " 9.—
" iste z dvojnimi oklepom " "	5.— " 20.—
" zlate ure za dame " "	13.— " 25.—
" zlate ure za gospode " "	25.— " 110.—
Ameriškanske budilke po glđ. 1.50, fine garantirane po glđ. 2.20.	

Nadalje priporoča svojo

optično zalogo

najboljše vrste svetovno znanih Rathenovstebel za oči, vsake vrste v jeklenem, nikelnastem in zlatem oklepu v vseh številkah (concav in convex). Zrakomerje in toplomerje, daljnoglede, povekševalna stekla (mikroskope) in razne druge optične stvari po jako nizki ceni.

Po optometričnem zdravniškem predpisu se vsako naročilo točno in vestno izvršuje.

Popravila izvršujem vestno, točno in po prav nizki ceni ter z jamstvom. — Stare žepne in stenske ure se lahko zamenjajo za nove proti primernemu doplačilu.

Poštna naročila se točno izvršujejo.

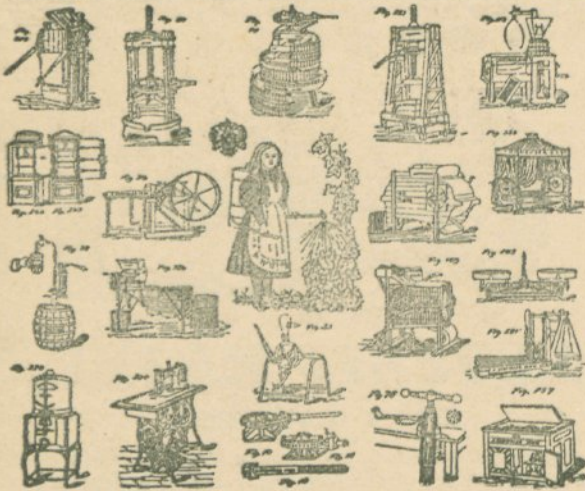
Slavno občinstvo uljudno vabim, si moje zalogo o priliki ogledati, brez da bi bil kdo primoran kaj kupiti. (1—7)

Kot trgovski učenec

se sprejme takoj deček iz poštene hiše. — Več pove Vekoslav Šesek, Sodražica. (275—2)

Enega mlinarja in dva ali tri hlapce konjarje

z mesečno plačo 16—20 kron, hrano in stanovanjem se potrebuje. — Kje pove iz prijaznosti upravništvo našega lista. (269—3)

IVAN SCHINDLER,

DUNAJ, III. Erdbergstrasse šte. 12.

razpošilja gratis in franko kataloge v slovenskem jeziku z več kakor 400 slikami o vseh vrstah aparatov za stroje, potrebnih predmetih za kmetijstvo, vinarstvo, za obrtne in gospodarske namene.

Cene nižje kakor drugod.

● Za reelno postrežbo se garantira. ●

Ugodni plačilni pogoji. Solidne zastopnike se išče,

(127-13) IVAN SCHINDLER,

ces. kralj. priv. lastnik.

DUNAJ, III. Erdbergstr. št. 12.

Posestvo na prodaj

iz proste roke z vsem gospodarskim poslopjem, njivami, hosto, košenico itd.; vse v dobrem stanu. Prostor je tudi pripraven za gostilno. Natančneje se izve pri Jožef Čečelič-u v Vini vasi št. 21, pošta Novo mesto.

Učenec se takoj vsprejme, kateri je izvršil vsaj prvo šolo ter je vešč vsaj nekaj nemškega jezika. — Natančneje v prodajalni A. Božič v Novem mestu. (284-1)

(274-2)

Išče se učenec

v trgovino v špecerijo in železnino, ako mogoče iz prve latinske šole pri Franc Kastelic-u v Kandiji.

Stanovanje treh malih sobic — odda na Drski Jos. Medved. (254-4)

Najboljše, najcenejše in najhitrejšo
kosilo in večerjo

napravi vsaka gospodinja iz „Ilirskih testenin“ kakor so nudeljni, rezanci, makaroni itd., ktere so pa le zanesljivo prave v škatlah po $\frac{1}{2}$ kg z napisom:

Prva kranjska tovarna testenin
Žnideršič & Valenčič JI. Bistrica.

Zahtevajte jih v vseh prodajalnicah jestvin. * * Ne pustite se varati, da so morda druge enako dobre kot naše.

Ceniki trgovcem zastoj in franko.

(198-7)

Hranilnica in posojilnica
za **Kandijo in okolico**,
registr. zadruga z neomejeno zavezo.)

sprejema hranilne vloge tudi od neudov, ter obrestuje ista po

4 1/2%

na leto in sicer brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz lastnega plačuje. Najmanjša vloga je K 2.

Poštna položnica so na razpolago.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. ure dopoldne. (283-1)

Hiša na lepem kraju, z vsem gospodarskim poslopjem in vrtom ter z 2 njivama je takoj za prodati iz proste roke. — Natančneje se izve pri gospodarju Leopold Strel-u, Dol. Stara vas pri Št. Jerneju št. 19. (263 3)

M. L. Barborič

v Novem mestu, Glavni trg
v hiši gosp. pl. Fichtenau

priporoča svojo zalogo raznovrstnega blaga po najnižji ceni.

Na izbero ima: Ovratnike, kravate, srajce, rokavice, nogovice, predpasnike, bluže, spodnja krila; nadalje moderce, fine mufe, male in velike boe, baržun, svilo, svilnate in volnene trakove itd., sploh vse v to stroko spadajoče reči za lišp in pripravo za šivilje in krojače. Tudi ima zimske čevlje, galošne itd. (272-2)